

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ TP. HỒ CHÍ MINH**

Phan Văn Dũng

**CÁC NHÂN TỐ TÁC ĐỘNG ĐẾN CHẤT LƯỢNG KIỂM TOÁN
CỦA CÁC DOANH NGHIỆP KIỂM TOÁN VIỆT NAM
THEO ĐỊNH HƯỚNG TĂNG CƯỜNG NĂNG LỰC CẠNH TRANH
TRONG ĐIỀU KIỆN HỘI NHẬP QUỐC TẾ**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Tp. Hồ Chí Minh - Năm 2015

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ TP. HỒ CHÍ MINH**

Phan Văn Dũng

**CÁC NHÂN TỐ TÁC ĐỘNG ĐẾN CHẤT LƯỢNG KIỂM TOÁN
CỦA CÁC DOANH NGHIỆP KIỂM TOÁN VIỆT NAM
THEO ĐỊNH HƯỚNG TĂNG CƯỜNG NĂNG LỰC CẠNH TRANH
TRONG ĐIỀU KIỆN HỘI NHẬP QUỐC TẾ**

Chuyên ngành: Kế toán

Mã số: 62.34.03.01

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC

PGS. TS. MAI THỊ HOÀNG MINH

Tp. Hồ Chí Minh - Năm 2015

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu do chính tôi thực hiện dưới sự hướng dẫn của Người hướng dẫn khoa học.

Các số liệu và kết quả nghiên cứu trong Luận án là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình khoa học nào khác, ngoại trừ một số kết quả được công bố trong các công trình khoa học của chính Tác giả.

Tất cả những nội dung được kế thừa, tham khảo từ nguồn tài liệu khác đều được Tác giả trích dẫn đầy đủ và ghi nguồn cụ thể trong Danh mục các tài liệu tham khảo.

TÁC GIẢ LUẬN ÁN

PHAN VĂN DŨNG

LỜI CẢM ƠN

Xin chân thành cảm ơn Ban Giám hiệu, Viện Đào tạo Sau Đại học, Ban Chủ nhiệm khoa và Quý Giảng viên Khoa Kế toán - Kiểm toán Trường Đại học Kinh tế TP. HCM đã tận tình giúp đỡ, hướng dẫn và tạo điều kiện trong suốt quá trình đào tạo, nghiên cứu và thực hiện Luận án.

Xin cảm ơn sự giúp đỡ nhiệt tình và hữu ích của lãnh đạo Bộ Tài chính; Vụ Chế độ Kế toán và Kiểm toán; UBCKNN; Kiểm toán Nhà nước; VCCI; VAA; VACPA; ACCA; CPA Australia; Ban Giám hiệu, Ban Chủ nhiệm và Quý Giảng viên khoa Kế toán - Kiểm toán các trường Đại học Kinh tế TP.HCM, Đại học Kinh tế - Luật – Đại học Quốc gia TP.HCM, Đại học Kinh tế - ĐH Đà Nẵng, Đại học Ngân hàng, Đại học Sài Gòn, Đại học Công nghiệp TP. HCM, Đại học Tôn Đức Thắng, Đại học Nguyễn Tất Thành, Đại học Tài chính - Marketing, Đại học Nha Trang, Đại học Duy Tân; Tạp chí Kinh tế - Phát triển - Trường Đại học Kinh tế TP. HCM, Tạp chí Kinh tế và Hội nhập, Tạp chí Kế toán - Hội Kế toán, Tạp chí Nghiên cứu khoa học về Kiểm toán - Kiểm toán Nhà nước, Hội thảo Quốc tế về Kinh tế - Tài chính - 2014 lần 1 (IFCE); Cục thuế TP. HCM, Vũng Tàu, Khánh Hòa, Long An; Ban quản lý Khu chế xuất – Khu công nghiệp TP. HCM; BGD, Kế toán trưởng các doanh nghiệp tại các Khu chế xuất – Khu công nghiệp TP. HCM; Ban Quản trị, BGD cùng KTV các DNKT. Đã hỗ trợ, trao đổi và chia sẻ, đánh giá và đóng góp ý kiến quý báu trong suốt quá trình nghiên cứu, khảo sát, thu thập dữ liệu.

Xin chân thành cảm ơn Quý Thành viên Hội đồng các cấp, đã đóng góp nhiều ý kiến quý báu trong quá trình hoàn thiện Luận án.

Xin bày tỏ sự cảm ơn đến các Thân hữu, Đồng nghiệp và Gia đình đã đồng viên, chia sẻ và tạo điều kiện thuận lợi để Luận án được hoàn thành!

Tác giả Luận án

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn.....	ii
Danh mục bảng.....	ix
Danh mục hình.....	x
Danh mục các chữ viết tắt	xii
PHẦN GIỚI THIỆU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Mục tiêu nghiên cứu	2
3. Câu hỏi nghiên cứu.....	2
4. Đối tượng nghiên cứu.....	3
5. Phạm vi nghiên cứu	3
6. Phương pháp nghiên cứu	3
7. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của Luận án	5
8. Kết cấu của Luận án	5
CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN CÁC NGHIÊN CỨU TRƯỚC	7
1.1. Tổng quan và phân tích đánh giá các nghiên cứu đã thực hiện về nhân tố tác động đến CLKT và NLCT của DNKT	7
1.1.1. Các nghiên cứu đã thực hiện về nhân tố tác động đến CLKT.....	7
1.1.1.1. Các nghiên cứu nước ngoài về các nhân tố tác động đến CLKT	7
1.1.1.2. Các nghiên cứu trong nước về các nhân tố tác động đến CLKT	28
1.1.2. Các nghiên cứu đã thực hiện về các nhân tố tác động đến NLCT của DNKT...33	33
1.1.2.1. Các nghiên cứu nước ngoài về các nhân tố tác động đến NLCT của DNKT ..33	33
1.1.2.2. Các nghiên cứu trong nước về các nhân tố tác động đến NLCT của DNKT...35	35
1.1.3. Các nghiên cứu đã thực hiện về tác động của CLKT đến NLCT của DNKT....37	37
1.2. Những kết quả đạt được từ các nghiên cứu trước và những vấn đề tiếp tục nghiên cứu.. 38	38
1.2.1. Những kết quả đạt được từ các nghiên cứu trước.....38	38
1.2.1.1. Đối với các nghiên cứu có liên quan đến nhân tố tác động đến CLKT	38
1.2.1.2. Đối với các nghiên cứu có liên quan đến các nhân tố tác động đến NLCT của DNKT .40	40
1.2.1.3. Đối với các nghiên cứu có liên quan đến mối liên quan giữa CLKT và NLCT của DNKT 41	41
1.2.2. Các vấn đề cần tiếp tục nghiên cứu và được thực hiện trong Luận án.....42	42
Kết luận Chương 1.....	44

CHƯƠNG 2: CƠ SỞ LÝ THUYẾT VỀ CÁC NHÂN TỐ TÁC ĐỘNG ĐẾN CLKT CỦA DNKT VIỆT NAM THEO ĐỊNH HƯỚNG TĂNG CƯỜNG NLCT TRONG ĐIỀU KIỆN HỘI NHẬP QUỐC TẾ.....	45
2.1. Một số vấn đề chung và cơ sở lý thuyết có liên quan đến các nhân tố tác động đến CLKT .	45
2.1.1. Một số vấn đề chung về kiểm toán và CLKT.....	45
2.1.1.1. Định nghĩa về kiểm toán	46
2.1.1.2. Đặc điểm của kiểm toán	46
2.1.1.3. Chất lượng và đặc điểm của chất lượng	47
2.1.1.4. Chất lượng kiểm toán	48
2.1.1.5. Chuẩn mực quốc tế về kiểm soát chất lượng (ISQC1).....	50
2.1.1.6. Khuôn khổ IAASB về CLKT	51
2.1.2. Cơ sở lý thuyết các nhân tố tác động đến CLKT	52
2.1.2.1. Lý thuyết Ủy nhiệm và các nhân tố tác động đến CLKT.....	52
2.1.2.2. Lý thuyết Cung cầu và các nhân tố tác động đến CLKT	54
2.1.3. Mô hình nghiên cứu các nhân tố tác động đến CLKT được sử dụng trong Luận án .	55
2.2. Một số vấn đề chung và cơ sở lý thuyết có liên quan đến các nhân tố tác động đến NLCT của DNKT	57
2.2.1. Một số vấn đề chung về cạnh tranh và NLCT.....	57
2.2.1.1. Khái niệm về cạnh tranh.....	57
2.2.1.2. Đặc điểm của cạnh tranh	57
2.2.1.3. Năng lực cạnh tranh.....	58
2.2.2. Cơ sở lý thuyết có liên quan đến các nhân tố tác động đến NLCT và tác động của CLKT đến NLCT của DNKT	58
2.2.2.1. Lý thuyết về cạnh tranh và Lý thuyết cạnh tranh đón đầu tương lai với NLCT của DNKT ...	59
2.2.2.2. Lý thuyết cạnh tranh dựa trên Nguồn lực của doanh nghiệp (RBV) với các nhân tố tác động đến NLCT của DNKT.....	61
2.2.2.3. Lý thuyết cạnh tranh dựa trên năng lực của doanh nghiệp (CBV) và sự tác động của CLKT đến NLCT	62
2.2.3. Mô hình nghiên cứu các nhân tố tác động đến NLCT được sử dụng trong Luận án .	63
2.2.4. Mô hình nghiên cứu CLKT và các nhân tố CLKT tác động đến NLCT.....	64
Kết luận Chương 2.....	66

CHƯƠNG 3: PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	67
3.1. Phương pháp nghiên cứu và quy trình nghiên cứu	67
3.1.1. Phương pháp nghiên cứu	67
3.1.2. Quy trình nghiên cứu	69
3.2. Nguồn dữ liệu, phương pháp thu thập và phân tích dữ liệu trong nghiên cứu định tính .	70
3.2.1. Nguồn dữ liệu và phương pháp thu thập dữ liệu	70
3.2.2. Đối tượng khảo sát trong nghiên cứu định tính	72
3.2.3. Quy trình và phương pháp phân tích dữ liệu định tính.....	73
3.2.3.1. Quy trình thực hiện.....	73
3.2.3.2. Phương pháp phân tích dữ liệu định tính	74
3.3. Nguồn dữ liệu và phương pháp thu thập dữ liệu trong nghiên cứu định lượng	75
3.3.1. Nguồn dữ liệu của nghiên cứu định lượng	75
3.3.2. Đối tượng khảo sát và mẫu khảo sát trong nghiên cứu định lượng.....	75
3.3.2.1. Đối tượng khảo sát	75
3.3.2.2. Quy mô mẫu khảo sát.....	75
3.3.3. Quy trình và phương pháp phân tích dữ liệu định lượng	76
3.4. Mô hình nghiên cứu và phương trình hồi quy tổng quát	79
3.4.1. Mô hình nghiên cứu.....	79
3.4.2. Phương trình hồi quy tổng quát	81
Kết luận Chương 3.....	82
CHƯƠNG 4: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ BÀN LUẬN.....	83
4.1. Kết quả nghiên cứu về thực trạng hoạt động KTĐL, CLKT và NLCT của DNKT Việt Nam	83
4.1.1. Thực trạng CLKT và NLCT của DNKT Việt Nam	83
4.1.2. Đánh giá về CLKT và NLCT của các DNKT Việt Nam	88
4.1.3. Nguyên nhân của thực trạng.....	88
4.2. Kết quả nghiên cứu định tính khám phá các nhân tố tác động đến CLKT và NLCT của DNKT Việt Nam.....	89
4.2.1. Phương pháp và quy trình thực hiện.....	89
4.2.1.1. Phương pháp thực hiện và đối tượng khảo sát	89
4.2.1.2. Quy trình thực hiện.....	90

4.2.2. Kết quả nghiên cứu định tính	93
4.2.3. Kiểm tra kết quả nghiên cứu định tính	98
4.2.4. Bàn luận từ kết quả nghiên cứu định tính.....	99
4.3. Kết quả nghiên cứu định lượng và bàn luận	102
4.3.1. Các giả thuyết nghiên cứu	103
4.3.1.1. Các giả thuyết nghiên cứu về các nhân tố tác động đến CLKT của DNKT Việt Nam	103
4.3.1.2. Các giả thuyết nghiên cứu các nhân tố tác động đến NLCT của DNKT Việt Nam .	103
4.3.1.3. Các giả thuyết nghiên cứu về tác động của CLKT đến NLCT của DNKT Việt Nam .	104
4.3.2. Phát triển thang đo	104
4.3.3. Mẫu nghiên cứu	107
4.3.4. Kết quả đo lường các nhân tố tác động đến CLKT	108
4.3.4.1. Tổng hợp kết quả kiểm định chất lượng thang đo.....	108
4.3.4.2. Kết quả phân tích nhân tố khám phá (EFA).....	110
4.3.4.3. Phân tích khám phá hồi quy đa biến (MRA).....	114
4.3.4.4. Kết quả kiểm định giả thuyết các nhân tố tác động đến CLKT	117
4.3.4.5. Bàn luận từ kết quả nghiên cứu các nhân tố tác động đến CLKT.....	118
4.3.5. Kết quả nghiên cứu các nhân tố tác động đến NLCT.....	119
4.3.5.1. Tổng hợp kết quả kiểm định chất lượng thang đo.....	119
4.3.5.2. Kết quả phân tích nhân tố khám phá (EFA).....	121
4.3.5.3. Phân tích khám phá hồi quy đa biến (MRA).....	124
4.3.5.4. Kết quả kiểm định giả thuyết các nhân tố tác động đến NLCT	127
4.3.5.5. Bàn luận về kết quả	128
4.3.6. Kết quả nghiên cứu tác động của CLKT đến NLCT của DNKT Việt Nam	130
4.3.6.1. Phân tích hồi quy đa biến (MRA)	130
4.3.6.2. Bàn luận về kết quả	133
4.3.7. Kết quả nghiên cứu các nhân tố CLKT tác động đến NLCT	133
4.3.7.1. Giả thuyết nghiên cứu	134
4.3.7.2. Phân tích hồi quy đa biến (MRA)	134
4.3.7.3. Kết quả kiểm định giả thuyết các nhân tố CLKT tác động đến NLCT.....	138
4.3.7.4. Bàn luận về kết quả	139
Kết luận Chương 4.....	140

CHƯƠNG 5: KẾT LUẬN VÀ HÀM Ý CHÍNH SÁCH	143
5.1. Kết luận và đóng góp của nghiên cứu.....	143
5.1.1. Kết luận.....	143
5.1.2. Đóng góp của Luận án.....	144
5.2. Quan điểm và định hướng nâng cao CLKT, tăng cường NLCT của DNKT Việt Nam trong giai đoạn hội nhập kinh tế thế giới	149
5.2.1. Quan điểm nâng cao CLKT và NLCT của DNKT Việt Nam	149
5.2.2. Định hướng nâng cao CLKT, tăng cường NLCT của các DNKT Việt Nam...	149
5.3. Định hướng giải pháp nâng cao CLKT và NLCT của các DNKT Việt Nam.....	150
5.3.1. Định hướng giải pháp nâng cao CLKT của các DNKT Việt Nam.....	150
5.3.2. Định hướng giải pháp nâng cao NLCT của các DNKT Việt Nam.....	153
5.3.3. Điều kiện để thực hiện các giải pháp.....	154
5.4. Ý nghĩa khoa học – thực tiễn, hạn chế của nghiên cứu và hướng nghiên cứu tiếp theo.	157
5.4.1. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn	157
5.4.2. Hạn chế của nghiên cứu và hướng nghiên cứu tiếp theo.....	158
KẾT LUẬN	159
DANH MỤC CÔNG TRÌNH CỦA TÁC GIẢ ĐÃ CÔNG BỐ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN	xiv
TÀI LIỆU THAM KHẢO	xvi

PHỤ LỤC

Phụ lục 1: Danh sách các DNKT đang hoạt động tại Việt Nam	1/PL
Phụ lục 2: Bảng tổng hợp các nghiên cứu trước có liên quan đến các nhân tố tác động đến CLKT - Theo loại hình	6/PL
Phụ lục 3: Các nhân tố tác động đến CLKT theo nghiên cứu của nước ngoài – Việt Nam .	10/PL
Phụ lục 4: Khuôn khổ CLKT (IAASB, 2014)	12/PL
Phụ lục 5: Dàn bài thảo luận chính thức.....	16/PL
Phụ lục 6: Danh sách Chuyên gia được phỏng vấn trong nghiên cứu định tính	17/PL
Phụ lục 7: Danh sách các DNKT là thành viên các hãng KT quốc tế (15/04/2015)	18/PL
Phụ lục 8: Tổng hợp các nhân tố khám phá CLKT qua ý kiến phỏng vấn sâu Chuyên gia .	19/PL
Phụ lục 9: Tổng hợp các nhân tố khám phá NLCT qua ý kiến phỏng vấn sâu Chuyên gia .	36/PL
Phụ lục 10: Kết quả nghiên cứu định tính các nhân tố tác động đến CLKT của DNKT Việt Nam ..	56/PL
Phụ lục 11: Kết quả nghiên cứu định tính các nhân tố tác động đến NLCT của DNKT Việt Nam ..	58/PL
Phụ lục 12: Bảng khảo sát kiểm tra kết quả nghiên cứu định tính các nhân tố tác động đến chất lượng kiểm toán và năng lực cạnh tranh, tác động của chất lượng kiểm toán đến năng lực cạnh tranh trong điều kiện hội nhập quốc tế	60/PL
Phụ lục 13: Các khái niệm phục vụ cho việc đo lường các nhân tố	63/PL
Phụ lục 14: Kết quả khảo sát kiểm tra các nhân tố phát hiện trong nghiên cứu định tính .	72/PL
Phụ lục 15: Bảng khảo sát nghiên cứu định lượng	74/PL
Phụ lục 16: Kết quả nghiên cứu nhân tố tác động đến CLKT các DNKT Việt Nam	80/PL
Phụ lục 17: Kết quả nghiên cứu nhân tố tác động đến NLCT các DNKT Việt Nam.	119/PL
Phụ lục 18: Bảng giá trị tới hạn Chi bình phương.....	165/PL
Phụ lục 19: Danh sách đơn vị được khảo sát.....	166/PL
Phụ lục 20: Danh sách các chuyên gia tham gia khảo sát	170/PL